శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వాదశస్కంధే షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వాదశస్కంధే షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

సూత ఉవాచ

ఏతన్నిశమ్య మునినాభిహితం పరీక్షిద్
వ్యాసాత్మజేన నిఖిలాత్మదృశా సమేన।
తత్పాదమూలముపసృత్య నతేన మూర్ధ్నా
బద్ధాంజలిస్తమిదమాహ స విష్ణురాతః ॥ **1** ॥

రాజోవాచ

సిద్ధోఽస్మ్యనుగృహీతోఽస్మి భవతా కరుణాత్మనా।
శ్రావితో యచ్చ మే సాక్షాదనాదినిధనో హరిః ॥ **2** ॥

నాత్యద్భుతమహం మన్యే మహతామచ్యుతాత్మనాం।
అజ్ఞేషు తాపతప్తేషు భూతేషు యదనుగ్రహః ॥ **3** ॥

పురాణసంహితామేతామశ్రౌష్మ భవతో వయం।
యస్యాం ఖలూత్తమశ్లోకో భగవాననువర్ణ్యతే ॥ **4** ॥

భగవంస్తక్షకాదిభ్యో మృత్యుభ్యో న బిభేమ్యహం।
ప్రవిష్టో బ్రహ్మ నిర్వాణమభయం దర్శితం త్వయా ॥ **5** ॥

అనుజానీహి మాం బ్రహ్మన్ వాచం యచ్ఛామ్యధోక్షజే।
ముక్తకామాశయం చేతః ప్రవేశ్య విసృజామ్యసూన్ ॥ **6** ॥

అజ్ఞానం చ నిరస్తం మే జ్ఞానవిజ్ఞాననిష్ఠయా ।
భవతా దర్శితం క్షేమం పరం భగవతః పదం ॥ **7** ॥

సూత ఉవాచ
ఇత్యుక్తస్తమనుజ్ఞాప్య భగవాన్ బాదరాయణిః ।
జగామ భిక్షుభిః సాకం నరదేవేన పూజితః ॥ **8** ॥

పరీక్షిదపి రాజర్షిరాత్మన్యాత్మానమాత్మనా ।
సమాధాయ పరం దధ్యావస్పందాసుర్యథా తరుః ॥ **9** ॥

ప్రాక్కూలే బర్హిష్యాసీనో గంగాకూల ఉదఙ్ముఖః ।
బ్రహ్మభూతో మహాయోగీ నిఃసంగశ్ఛిన్నసంశయః ॥ **10** ॥

తక్షకః ప్రహితో విప్రాః క్రుద్ధేన ద్విజసూనునా ।
హంతుకామో నృపం గచ్ఛన్ దదర్శ పథి కశ్యపం ॥ **11** ॥

తం తర్పయిత్వా ద్రవిణైర్నివర్త్య విషహారిణం ।
ద్విజరూపప్రతిచ్ఛన్నః కామరూపోఽదశన్నృపం ॥ **12** ॥

బ్రహ్మభూతస్య రాజర్షేర్దేహోఽహిగరలాగ్నినా ।
బభూవ భస్మసాత్ సద్యః పశ్యతాం సర్వదేహినాం ॥ **13** ॥

హాహాకారో మహానాసీద్ భువి ఖే దిక్షు సర్వతః ।
విస్మితా హ్యభవన్ సర్వే దేవాసురనరాదయః ॥ **14** ॥

దేవదుందుభయో నేదుర్గంధర్వాప్సరసో జగుః ।
ववృషుః పుష్పవర్షాణి విబుధాః సాధువాదినః ॥ **15** ॥

జనమేజయః స్వపితరం శ్రుత్వా తక్షకభక్షితం ।
యథా జుహావ సంక్రుద్ధో నాగాన్ సత్రే సహ ద్విజైః ॥ **16** ॥

సర్పసత్రే సమిద్ధాగ్నౌ దహ్యమానాన్ మహోరగాన్ ।
దృష్ట్వేంద్రం భయసంవిగ్నస్తక్షకః శరణం యయౌ ॥ **17** ॥

అపశ్యంస్తక్షకం తత్ర రాజా పారీక్షితో ద్విజాన్ ।
ఉవాచ తక్షకః కస్మాన్న దహ్యేతోరగాధమః ॥ **18** ॥

తం గోపాయతి రాజేంద్ర శక్రః శరణమాగతం ।
తేన సంస్తంభితః సర్పస్తస్మాన్నాగ్నౌ పతత్యసౌ ॥ **19** ॥

పారీక్షిత ఇతి శ్రుత్వా ప్రాహర్త్విజ ఉదారధీః ।
సహేంద్రస్తక్షకో విప్రా నాగ్నౌ కిమితి పాత్యతే ॥ **20** ॥

తచ్ఛ్రుత్వాఽఽజుహువుర్విప్రాః సహేంద్రం తక్షకం మఖే ।
తక్షకాశు పతస్వేహ సహేంద్రేణ మరుత్వతా ॥ **21** ॥

ఇతి బ్రహ్మోదితాక్షేపైః స్థానాదింద్రః ప్రచాలితః ।
బభూవ సంభ్రాంతమతిః సవిమానః సతక్షకః ॥ **22** ॥

తం పతంతం విమానేన సహతక్షకమంబరాత్ ।
విలోక్యాంగిరసః ప్రాహ రాజానం తం బృహస్పతిః ॥ **23** ॥

నైష త్వయా మనుష్యేంద్ర వధమర్హతి సర్పరాట్ ।
అనేన పీతమమృతమథ వా అజరామరః ॥ **24** ॥

జీవితం మరణం జంతోర్గతిః స్వేనైవ కర్మణా ।
రాజంస్తతోఽన్యో నాన్యస్య ప్రదాతా సుఖదుఃఖయోః ॥ **25** ॥

సర్పచౌరాగ్నివిద్యుద్భ్యః క్షుత్తృడ్వ్యాధ్యాదిభిర్నృప ।
పంచత్వమృచ్ఛతే జంతుర్భుంక్త ఆరబ్ధకర్మ తత్ ॥ **26** ॥

తస్మాత్ సత్రమిదం రాజన్ సంస్థీయేతాభిచారికం ।
సర్పా అనాగసో దగ్ధా జనైర్దిష్టం హి భుజ్యతే ॥ **27** ॥

సూత ఉవాచ
ఇత్యుక్తః స తథేత్యాహ మహర్షేర్మానయన్ వచః।
సర్పసత్రాదుపరతః పూజయామాస వాక్పతిం ॥ **28** ॥

సైషా విష్ణోర్మహామాయాబాధ్యయాలక్షణా యయా।
ముహ్యంత్యస్యైవాత్మభూతా భూతేషు గుణవృత్తిభిః ॥ **29** ॥

న యత్ర దంభీత్యభయా విరాజితా
మాయాఽఽత్మవాదేఽసకృదాత్మవాదిభిః।
న యద్వివాదో వివిధస్తదాశ్రయో
మనశ్చ సంకల్పవికల్పవృత్తి యత్ ॥ **30** ॥

న యత్ర సృజ్యం సృజతోభయోః పరం
శ్రేయశ్చ జీవస్త్రిభిరన్వితస్త్వహం।
తదేతదుత్సాదితబాధ్యబాధకం
నిషిధ్య చోర్మీన్ విరమేత్ స్వయం మునిః ॥ **31** ॥

పరం పదం వైష్ణవమామనంతి తద్
యన్నేతి నేతీత్యతదుత్సిసృక్షవః।
విసృజ్య దౌరాత్మ్యమనన్యసౌహృదా
హృదోపగుహ్యావసితం సమాహితైః ॥ **32** ॥

త ఏతదధిగచ్ఛంతి విష్ణోర్యత్ పరమం పదం।
అహం మమేతి దౌర్జన్యం న యేషాం దేహగేహజం ॥ **33** ॥

అతివాదాంస్తితిక్షేత నావమన్యేత కంచన।
న చేమం దేహమాశ్రిత్య వైరం కుర్వీత కేనచిత్ ॥ **34** ॥

నమో భగవతే తస్మై కృష్ణాయాకుంఠమేధసే।
యత్పాదాంబురుహధ్యానాత్ సంహితామధ్యగామిమాం ॥ **35** ॥

శౌనక ఉవాచ

పైలాదిభిర్వ్యాసశిష్యైర్వేదాచార్యైర్మహాత్మభిః।
వేదాశ్చ కతిధా వ్యస్తా ఏతత్ సౌమ్యాభిధేహి నః ॥ **36** ॥

సూత ఉవాచ

సమాహితాత్మనో బ్రహ్మన్ బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః।
హృద్యాకాశాదభూన్నాదో వృత్తిరోధాద్ విభావ్యతే ॥ **37** ॥

యదుపాసనయా బ్రహ్మన్ యోగినో మలమాత్మనః।
ద్రవ్యక్రియాకారకాఖ్యం ధూత్వా యాంత్యపునర్భవం ॥ **38** ॥

తతోఽభూత్త్రివృదోంకారో యోఽవ్యక్తప్రభవః స్వరాట్।
యత్తల్లింగం భగవతో బ్రహ్మణః పరమాత్మనః ॥ **39** ॥

శృణోతి య ఇమం స్ఫోటం సుప్తశ్రోత్రే చ శూన్యదృక్।
యేన వాగ్ వ్యజ్యతే యస్య వ్యక్తిరాకాశ ఆత్మనః ॥ **40** ॥

స్వధామ్నో బ్రహ్మణః సాక్షాద్ వాచకః పరమాత్మనః।
స సర్వమంత్రోపనిషద్వేదబీజం సనాతనం ॥ **41** ॥

తస్య హ్యాసంస్త్రయో వర్ణా అకారాద్యా భృగూద్వహ।
ధార్యంతే యైస్త్రయో భావా గుణనామార్థవృత్తయః ॥ **42** ॥

తతోఽక్షరసమామ్నాయమసృజద్ భగవానజః।
అంతఃస్థోష్మస్వరస్పర్శహ్రస్వదీర్ఘాదిలక్షణం ॥ **43** ॥

తేనాసౌ చతురో వేదాంశ్చతుర్భిర్వదనైర్విభుః।
సవ్యాహృతికాన్ సోంకారాంశ్చాతుర్హోత్రవివక్షయా ॥ **44** ॥

పుత్రానధ్యాపయత్తాంస్తు బ్రహ్మర్షీన్ బ్రహ్మకోవిదాన్।
తే తు ధర్మోపదేష్టారః స్వపుత్రేభ్యః సమాదిశన్ ॥ **45** ॥

తే పరంపరయా ప్రాప్తాస్తత్తచ్ఛిష్యైర్ధృతవ్రతైః।
చతుర్యుగేష్వథ వ్యస్తా ద్వాపరాదౌ మహర్షిభిః ॥ **46** ॥

క్షీణాయుషః క్షీణసత్త్వాన్ దుర్మేధాన్ వీక్ష్య కాలతః।
వేదాన్ బ్రహ్మర్షయో వ్యస్యన్ హృదిస్థాచ్యుతచోదితాః ॥ **47** ॥

అస్మిన్నప్యంతరే బ్రహ్మన్ భగవాన్ లోకభావనః।
బ్రహ్మేశాద్యైర్లోకపాలైర్యాచితో ధర్మగుప్తయే ॥ **48** ॥

పరాశరాత్ సత్యవత్యామంశాంశకలయా విభుః।
అవతీర్ణో మహాభాగ వేదం చక్రే చతుర్విధం ॥ **49** ॥

ఋగథర్వయజుఃసామ్నాం రాశీనుద్ధృత్య వర్గశః।
చతస్రః సంహితాశ్చక్రే మంత్రైర్మణిగణా ఇవ ॥ **50** ॥

తాసాం స చతురః శిష్యానుపాహూయ మహామతిః।
ఏకైకాం సంహితాం బ్రహ్మన్నేకైకస్మై దదౌ విభుః ॥ **51** ॥

పైలాయ సంహితామాద్యాం బహ్వృచాఖ్యామువాచ హ।
వైశంపాయనసంజ్ఞాయ నిగదాఖ్యం యజుర్గణం ॥ **52** ॥

సామ్నాం జైమినయే ప్రాహ తథా ఛందోగసంహితాం।
అథర్వాంగిరసీం నామ స్వశిష్యాయ సుమంతవే ॥ **53** ॥

పైలః స్వసంహితామూచే ఇంద్రప్రమితయే మునిః।
బాష్కలాయ చ సోఽప్యాహ శిష్యేభ్యః సంహితాం స్వకాం ॥ **54** ॥

చతుర్ధా వ్యస్య బోధ్యాయ యాజ్ఞవల్క్యాయ భార్గవ।
పరాశరాయాగ్నిమిత్రే ఇంద్రప్రమితిరాత్మవాన్ ॥ **55** ॥

అధ్యాపయత్ సంహితాం స్వాం మాండూకేయమృషిం కవిం।
తస్య శిష్యో దేవమిత్రః సౌభర్యాదిభ్య ఊచివాన్ ॥ **56** ॥

శాకల్యస్తత్సుతః స్వాం తు పంచధా వ్యస్య సంహితాం।
వాత్స్యముద్గలశాలీయగోఖల్యశిశిరేష్వధాత్ ॥ **57** ॥

జాతూకర్ణ్యశ్చ తచ్ఛిష్యః సనిరుక్తాం స్వసంహితాం।
బలాకపైజవైతాలవిరజేభ్యో దదౌ మునిః ॥ **58** ॥

బాష్కలిః ప్రతిశాఖాభ్యో వాలఖిల్యాఖ్యసంహితాం।
చక్రే వాలాయనిర్భజ్యః కాసారశ్చైవ తాం దధుః ॥ **59** ॥

బహ్వృచాః సంహితా హ్యేతా ఏభిర్బ్రహ్మర్షిభిర్ధృతాః।
శ్రుత్వైతచ్ఛందసాం వ్యాసం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ **60** ॥

వైశంపాయనశిష్యా వై చరకాధ్వర్యవోఽభవన్।
యచ్చేరుర్బ్రహ్మహత్యాంహః క్షపణం స్వగురోర్వ్రతం ॥ **61** ॥

యాజ్ఞవల్క్యశ్చ తచ్ఛిష్య ఆహాహో భగవన్ కియత్।
చరితేనాల్పసారాణాం చరిష్యేఽహం సుదుశ్చరం ॥ **62** ॥

ఇత్యుక్తో గురురప్యాహ కుపితో యాహ్యలం త్వయా।
విప్రావమంత్రా శిష్యేణ మదధీతం త్యజాశ్వితి ॥ **63** ॥

దేవరాతసుతః సోఽపిచ్ఛర్దిత్వా యజుషాం గణం।
తతో గతోఽథ మునయో దదృశుస్తాన్ యజుర్గణాన్ ॥ **64** ॥

యజూంషి తిత్తిరా భూత్వా తల్లోలుపతయాఽఽదదుః।
తైత్తిరీయా ఇతి యజుఃశాఖా ఆసన్ సుపేశలాః ॥ **65** ॥

యాజ్ఞవల్క్యస్తతో బ్రహ్మన్ ఛందాంస్యధిగవేషయన్।
గురోరవిద్యమానాని సూపతస్థేఽర్కమీశ్వరం ॥ **66** ॥

యాజ్ఞవల్క్య ఉవాచ
ఓం నమో భగవతే ఆదిత్యాయాఖిలజగతామాత్మస్వరూపేణ కాలస్వరూపేణ

చతుర్విధభూతనికాయానాం బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంతానామంతర్హృదయేషు బహిరపి
చాకాశ ఇవోపాధినావ్యవధీయమానో భవానేక ఏవ క్షణలవనిమేషావయవోపచిత -
సంవత్సరగణేనాపామాదానవిసర్గాభ్యామిమాం లోకయాత్రామనువహతి ॥ **67** ॥

యదు హ వావ విబుధర్షభ సవితరదస్తపత్యనుసవనమహర -
హరామ్నాయవిధినోపతిష్ఠమానానామఖిలదురితవృజిన -
బీజావభర్జన భగవతః సమభిధీమహి తపనమండలం ॥ **68** ॥

య ఇహ వావ స్థిరచరనికరాణాం నిజనికేతనానాం మన
ఇంద్రియాసుగణాననాత్మనః స్వయమాత్మాంతర్యామీ ప్రచోదయతి ॥ **69** ॥

య ఏవేమం లోకమతికరాలవదనాంధకారసంజ్ఞాజగరగ్రహగిలితం
మృతకమివ విచేతనమవలోక్యానుకంపయా పరమకారుణిక
ఈక్షయైవోత్థాప్యాహరహరనుసవనం శ్రేయసి స్వధర్మాఖ్యాత్మావస్థానే
ప్రవర్తయత్యవనిపతిరివాసాధూనాం భయముదీరయన్నటతి ॥ **70** ॥

పరిత ఆశాపాలైస్తత్ర తత్ర కమలకోశాంజలిభిరుపహృతార్హణః ॥ **71** ॥

అథ హ భగవంస్తవ చరణనలినయుగలం త్రిభువనగురుభి -
ర్వందితమహమయాతయామయజుఃకామ ఉపసరామీతి ॥ **72** ॥

సూత ఉవాచ
ఏవం స్తుతః స భగవాన్ వాజిరూపధరో హరిః ।
యజూంష్యయాతయామాని మునయేఽదాత్ ప్రసాదితః ॥ **73** ॥

యజుర్భిరకరోచ్ఛాఖా దశపంచ శతైర్విభుః ।
జగృహుర్వాజసన్యస్తాః కాణ్వమాధ్యందినాదయః ॥ **74** ॥

జైమినేః సామగస్యాసీత్ సుమంతుస్తనయో మునిః ।
సున్వాంస్తు తత్సుతస్తాభ్యామేకైకాం ప్రాహ సంహితాం ॥ **75** ॥

సుకర్మా చాపి తచ్ఛిష్యః సామవేదతరోర్మహాన్ ।
సహస్రసంహితాభేదం చక్రే సామ్నాం తతో ద్విజః ॥ **76** ॥

హిరణ్యనాభః కౌసల్యః పౌష్యంజిశ్చ సుకర్మణః ।
శిష్యౌ జగృహతుశ్చాన్య ఆవంత్యో బ్రహ్మవిత్తమః ॥ **77** ॥

ఉదీచ్యాః సామగాః శిష్యా ఆసన్ పంచశతాని వై ।
పౌష్యంజ్యావంత్యయోశ్చాపి తాంశ్చ ప్రాచ్యాన్ ప్రచక్షతే ॥ **78** ॥

లౌగాక్షిర్మాంగలిః కుల్యః కుసీదః కుక్షిరేవ చ ।
పౌష్యంజిశిష్యా జగృహుః సంహితాస్తే శతం శతం ॥ **79** ॥

కృతో హిరణ్యనాభస్య చతుర్వింశతిసంహితాః ।
శిష్య ఊచే స్వశిష్యేభ్యః శేషా ఆవంత్య ఆత్మవాన్ ॥ **80** ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం ద్వాదశస్కంధే
వేదశాఖాప్రణయనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥